

LESMODULE 2:

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS (SDGs) DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELEN

> MATERIAAL

Projector + computer
Invulbladen voor leerlingen
Strookjes of tabel met kritiek op MDGs/SDGs

> LESVERLOOP

Inleiding (5 min.)
De SDGs en hun linken met de MDGs (20 min.)
De ezel en zijn steen (10 min.)
Uitbreiding: 6 essentiële elementen van Ban Ki-moon (10 min.)
Conclusie (5 min.)

> DOELSTELLINGEN

- De leerlingen formuleren hun eigen prioriteiten voor een duurzame toekomst.
- De leerlingen maken kennis met de nieuwe centrale thema's van de doelstellingen na 2015.
- De leerlingen nemen een kritische houding aan tegenover de formulering van deze doelstellingen.
- De leerlingen begrijpen het belang van internationaal overleg en gemeenschappelijke doelen voor internationale samenwerking.

STAP 1. INLEIDING

Eind 2015 lopen de Millenniumdoelstellingen (MDGs) af. In afwachting daarvan zijn de Verenigde Naties (VN) alvast begonnen met een nieuw kader voor duurzame ontwikkeling. In september 2015 houden ze een bijeenkomst in New York. Daar zullen de voorstellen die op tafel liggen al dan niet goedgekeurd worden. In deze les bekijken we het huidige voorstel voor de SDGs: de Sustainable Development Goals, die vanaf 2015 de nieuwe richting moeten aangeven. Wat zijn de linken met de MDGs? En zijn de ezels slimmer geworden of stoten we ons een tweede keer aan dezelfde steen?

ACHTERGRONDINFO LEERKRACHT

Een nieuwe agenda voor na 2015

De nieuwe ontwikkelingsagenda zal niet enkel gaan over armoedebestrijding, zoals het geval was bij de Millenniumdoelstellingen. Er komt ook duurzame ontwikkeling bij.

De voorbereidingen begonnen in 2012 op de Rio+20-conferentie in Rio de Janeiro, Brazilië. Daar werden een open werkgroep en een politiek forum voor duurzame ontwikkeling opgericht. Na een proces waarbij zowel landen, internationale organisaties, de civiele maatschappij als bedrijven betrokken werden, kwam de open werkgroep in de zomer van 2014 met een voorstel voor 17 Sustainable Development Goals (SDGs). Ze bevatten naast doelstellingen voor armoedebestrijding, onderwijs, water en gendergelijkheid – zoals de MDGs – ook doelen voor duurzame consumptie en productie, klimaatverandering, aanpak van ongelijkheid en vreedevolle en openhartige samenlevingen.

STAP 2. DE SDGS EN HUN LINKEN MET DE MDGS

1. Vertel de leerlingen dat er al sinds 2012 een proces aan de gang is om een opvolger te formuleren voor de MDGs. Een speciaal expertenpanel van de Verenigde Naties stelde een nieuwe lijst van maar liefst 17 doelen voor. En in december 2014 presenteerde Ban Ki-moon, de secretaris-generaal van de VN, het rapport *The road to dignity by 2030: ending poverty, transforming all lives and protecting the planet* (De weg naar waardigheid tegen 2030: de armoede beëindigen, alle levens veranderen en de planeet beschermen). Eind 2015 moeten alle lidstaten het eens zijn en een definitief document met de doelstellingen voor 2030 ondertekenen.
2. Projecteer de lijst met nieuwe doelen (zie bijlage). De leerlingen zullen meteen gewaarworden dat de SDGs niet zo behapbaar zijn als de MDGs. Dat komt enerzijds doordat er nog geen internationaal erkende icoontjes zijn, maar anderzijds natuurlijk ook doordat er veel meer SDGs dan MDGs zijn. Het grote aantal, en de onduidelijkheid die daaruit voortvloeit, is een vaak gehoorde kritiek op de SDGs.

DE DOELSTELLINGEN ZIJN:

1. De armoede uitroeien, in al zijn vormen en overal.
2. De honger beëindigen, betere voeding en duurzame landbouw promoten.
3. Gezondheidszorg en welzijn voor iedereen.
4. Onderwijs voor iedereen (met focus op gelijke kansen en levenslang leren).
5. Gelijke rechten voor meisjes en vrouwen.
6. Schoon water en sanitair voor iedereen, nu en in de toekomst.
7. Toegang tot betaalbare en duurzame energie voor iedereen.
8. Duurzame economische groei, waardig werk voor iedereen.
9. Infrastructuur uitbouwen, duurzame industrialisatie, innovatie stimuleren.
10. De ongelijkheid in en tussen landen verminderen.
11. De steden veilig, weerbaar en duurzaam maken.
12. Duurzame consumptie en productie verzekeren.
13. De klimaatverandering tegengaan en de gevolgen ervan aanpakken.
14. Duurzaam gebruik van de zeeën.
15. Bescherming en herstel van ecosystemen, duurzaam beheer van bossen, bodem en biodiversiteit.
16. Veilige samenlevingen waar iedereen een plaats in heeft, betrouwbare publieke diensten en rechtspraak voor iedereen.
17. Het wereldwijde partnerschap versterken en laten heropleven om deze doelen te bereiken.

- Geef de leerlingen vervolgens individueel of in groepjes een SDG/MDG-tabel. Vraag hen om kruisjes te zetten waar de SDGs overeenkomen met één of meerdere MDGs.

Gebruik eventueel de puzzelstukken van de vorige les om na te gaan welke 'subdoelen' bij elk van de acht MDGs geformuleerd zijn. Dan wordt bijvoorbeeld duidelijk dat bij MDG7, samengevat als 'de bescherming van een duurzaam leefmilieu', ook duurzame toegang tot schoon water en sanitair en de leefomstandigheden van mensen in sloppenwijken vernoemd worden. Merk op dat de klimaatverandering dus niet letterlijk vermeld wordt in de MDG voor milieu.

Sta ook even stil bij de thema's die wel voorkomen in de SDGs, maar in 2000 de lijst met prioriteiten nog niet gehaald hadden.

Dit schema is een uitnodiging om na te denken en te discussiëren, geen absolute waarheid. We geven in bijlage de meest logische invulling van het schema mee. Uw leerlingen kunnen er andere opvattingen op na houden. Vraag hen dan om die te verdedigen.

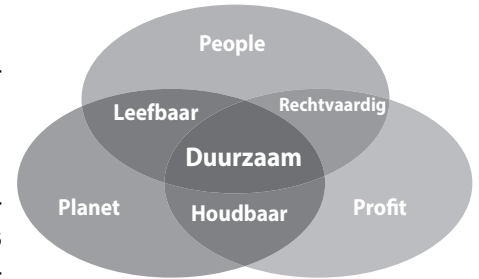
- Laat de leerlingen op zoek gaan naar het woord 'duurzaam' in de SDGs. Ze zullen zien dat het regelmatig voorkomt. Het zijn dan ook de Duurzame Ontwikkelingsdoelen. Maar wat is duurzaamheid?

Heel eenvoudig kan je het omschrijven als een manier van leven die garandeert dat **iedereen altijd genoeg** heeft en die het leven van andere mensen (in noord en zuid, nu en in de toekomst) niet in gevaar brengt. Wie duurzaam leeft gaat niet blindelings op zoek naar steeds meer voor zichzelf, maar zoekt hoe hij voor iedereen een menswaardig minimum kan garanderen.

ACHTERGRONDINFO LEERKRACHT

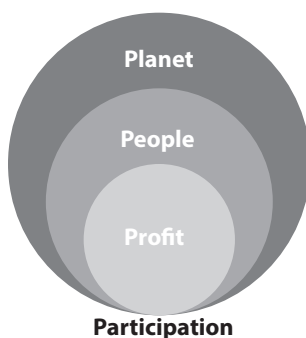
Vaak wordt duurzaamheid visueel voorgesteld als een driehoek waarin je een evenwicht tussen drie pijlers moet zoeken: mensen, planeet, winst (de 3 p's: people, planet, profit). Soms is er ook nog een vierde pijler, participatie.

Wij bekijken het liever op een meer holistische manier: drie cirkels die in elkaar passen. In de driehoek worden de 3 p's los van elkaar gezien en de machtsverhoudingen in onze samenleving weerspiegeld. Daardoor krijgt de economische pijler (winst) meer belang dan de andere twee.

Het cirkelmodel drukt duidelijker de verbondenheid en onderlinge verwevenheid van de drie pijlers uit. Het toont dat het huidige gebruik van energie en materialen onrechtvaardig is omdat het geen rekening houdt met de beperkingen van het ecologische en het menselijke kapitaal. De cirkels beelden ook de actieve rol van de mens als 'regulator' van de overgang naar een duurzame samenleving en levensstijl beter uit.

Het cirkelmodel toegepast op duurzame ontwikkeling

De grootste cirkel (planet) stelt de ecologische draagkracht voor, ons eindige ecologische kapitaal, dat we momenteel aan het opsouperen zijn. We moeten rekening houden met die ecologische grenzen. We mogen geen ontwikkelings- of maatschappijmodel hanteren dat teert op reserves van mensen die al in de marge leven of op de reserves van toekomstige generaties.

De middelste cirkel (people) staat voor het sociaal-culturele of menselijke kapitaal en heeft betrekking op het welzijn van de mens. Hoe worden de lasten en lusten die voortkomen uit de ecologische cirkel op een rechtvaardige manier verdeeld over alle wereldburgers, nu en later? De draagkracht van mensen is, net zoals die van de aarde, beperkt.

De kleinste cirkel (profit) staat voor het economische kapitaal. Hoe breng je vraag (de behoeftes van mensen nu en later, hier en elders) en aanbod (het ecologische kapitaal) met elkaar in evenwicht? In het huidige neokapitalistische systeem is winst te vaak een doel, geen middel. Dat systeem is niet duurzaam en streeft niet naar harmonie.

Duurzame ontwikkeling heeft nood aan een ecologische economie, die vertrekt van wat de aarde ons kan bieden. Het ecosysteem is een onvervangbaar kapitaal en de mens moet zijn behoeftes volgens dat kapitaal modelleren. Dat betekent overigens niet dat hij geen ecologische grenzen kan verleggen. Een groene economie daagt hem uit om grensverleggend, maar verantwoord aan een duurzame en rechtvaardige samenleving te werken. De mens geeft zin aan wat de aarde hem te bieden heeft en realiseert synergie tussen de drie cirkels. Problemen die hij zelf creëert, kan hij zelf oplossen.

UITBREIDING

In zijn rapport vat Ban Ki-moon de post-2015-agenda samen in zes 'essentiële elementen'. Hij benadrukt dat hij hiermee de SDGs niet wil samenvatten of vervangen, maar dat hij eerder de filosofie die in de kern ervan ligt, wil benadrukken. De meeste reacties op deze zes kernwaarden zijn positief.

Wat denken de leerlingen erover? Vinden ze de verschillende domeinen van het duurzame ontwikkelingsmodel erin terug? Vinden ze ook dat deze waarden aan de basis moeten liggen van de internationale samenwerking voor een betere toekomst?

- Waardigheid - De armoede uitroeien en de ongelijkheid tegengaan.
- Mensen - Toegang tot gezondheidszorg en onderwijs voor iedereen (ook vrouwen en meisjes).
- Welvaart - Sterke vernieuwende economieën waar iedereen aan kan deelnemen.
- Planeet - De ecosystemen beschermen voor alle samenlevingen en toekomstige generaties.
- Gerechtigheid - Veilige en vredige samenlevingen met sterke instanties.
- Samenwerken - De mondiale solidariteit voor duurzame ontwikkeling versterken.

STAP 3. DE EZEL EN ZIJN STEEN

In de vorige les bespraken we de resultaten van vijftien jaar internationale samenwerking met de 8 Millenniumdoelstellingen. We zagen dat er heel wat vooruitgang geboekt werd, maar dat er ook nog veel verbetering mogelijk is. In die vijftien jaar werd ook veel gediscussieerd over het nut van die doelstellingen. Op welke manier hebben ze een verschil gemaakt?

Het is interessant om even stil te staan bij wat goed/niet goed was, en eruit te leren. Men zou met die conclusies rekening moeten houden bij het ontwerp van de SDGs.

Hier zie je een klein tabelletje met een aantal verschillen tussen de SDGs en MDGs. Projecteer dit op het bord. (Zie bijlage)

	MDGs	SDGs
Wanneer?	2000-2015	2016-2030
Thema?	Armoede	Duurzamelijke ontwikkeling
Wie?	Verenigde Naties	Participatief proces
Waar?	Ontwikkelingslanden	Universeel
Aantal?	8 doelstellingen	17 doelstellingen

Deel aan je leerlingen ook de verschillende kritieken die ooit op de MDGs werden gegeven uit. (Zie bijlage)
Je kan dat op verschillende manieren doen:

- geef de leerlingen één kritiek per twee of drie (zie bijlage Kritiek op MDGs).
- geef de leerlingen allemaal een tabelletje met de kritieken.

Overloop vervolgens de commentaren in de vorm van een klasgesprek. Je vindt hiervoor enkele tips in de bijlage Rode draad commentaar klasgesprek.

- Vraag de leerlingen om in de eerste kolom aan te duiden welke kritieken positief en negatief zijn. Merk op en bespreek met je leerlingen dat een aantal kritieken zowel positieve als negatieve punten in zich dragen.

- Laat je leerlingen de tabel verder aanvullen.
- Ga over tot de conclusie. Een paar 'gebreken' van de MDGs zal je moeten rechtzetten, een aantal sterke punten afzwakken. Je leerlingen zullen zien dat de realisatie van de SDGs duidelijk geen wandeling in het park zal worden. En - misschien wel het belangrijkste - dat de rijke landen opnieuw geen intentie vertonen om afdwingbare engagementen aan te gaan voor de financiering van de SDGs. Dit legt meteen een zware hypotheek op de realisatie ervan.

Sta tot slot nog even stil bij het begrip 'universeel' in het tabelletje hierboven. Dit is een antwoord op de commentaar dat er zeker ook in de 'rijkere' of 'ontwikkelde' landen nog heel wat uitdagingen zijn voor we kunnen spreken van duurzame ontwikkeling. Welke problemen zien de leerlingen hier bij ons? Doelstelling 1, bijvoorbeeld, gaat van 'armoede en honger' naar 'betere voeding'. Er komen dus ook andere problemen dan honger aan bod, bijvoorbeeld overgewicht of diabetes veroorzaakt door slechte eetgewoonten, enzovoort.

STAP 4. CONCLUSIE

Formuleer voor je leerlingen het volgende besluit:

Dit soort internationale afspraken is belangrijk, want de structurele hervormingen die nodig zijn kan geen enkel land alleen uitvoeren. Alleen door internationaal samen te werken kunnen we een wereld realiseren die duurzaam en gelijk is en waar de mensenrechten voor iedereen gelden.

De ontwikkelde landen hebben de plicht om de ontwikkelingslanden te ondersteunen bij de uitvoering van de post-2015-doelstellingen. De realisatie ervan is de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van alle landen.

Belofte maakt schuld, onze overheden hebben de Millenniumdoelstellingen ondertekend en niet gerealiseerd. Nu is het tijd voor nieuwe beloftes. Als burger kunnen we tonen dat we hoge verwachtingen hebben en onze politici onder druk zetten.

→TIP: Onderneem actie met je leerlingen en doe mee met de extra lestip (zie hieronder). Dat kan aansluitend bij deze conclusie of tijdens een volgend lesmoment.

STAP 5. EXTRA LESTIP

De 25 ngo's van de coalitie 2015 De Tijd Loopt, die sinds 2005 ijveren voor de naleving van de Millenniumdoelstellingen, voeren in 2015 actie voor een ambitieus post-2015-kader. Ze hebben daarvoor action/2015 opgericht.

Laat zien dat je 't meent! Zorg dat je boodschap blijft hangen en zet vandaag nog een tattoo op je lijf, maak er een foto van en post hem op de sociale media. Of doe het virtueel bij een politicus. Zo onderteken je de petitie en spoor je onze politici aan om de SDGs zo scherp en ambitieus mogelijk te maken. Meer info op www.action2015.be.

Deze actie loopt tot juni 2015. Laat zien aan de politici dat ook jouw school mee wil bouwen aan een betere wereld.

8 mei action/2015 Brugge een jongerenevent: *School is Cool geeft een optreden, vzw cirQ laat op hun eigen creatieve/geschifte manier jongeren kennismaken met de nieuwe doelstellingen en Maxime De Winne leidt alles in goede banen.*

LEESTIP

Nieuw Dossier 'Ontwikkeling moet anders' (MO*): *Ontwikkeling is een ingewikkeld en ongrijpbaar proces. Tussen 2000 en 2015 werd er internationaal sterk ingezet op de Millenniumdoelen. Met succes, zeggen velen. Maar de wereld is intussen diepgaand veranderd en dus moeten ook ontwikkeling en samenwerking fundamenteel anders. Zorgen de aangekondigde Duurzame Ontwikkelingsdoelen daarvoor? Biedt de keuze voor fragiele staten of voor meetbare resultaten kansen?* <http://www.mo.be/dossiers/ontwikkeling-moet-anders>